

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 30 december 1969.

GUSTAF ADOLF

(L. S.)

(Finansdepartementet)

G. E. STRÄNG

SVENSK FÖRFATTNINGSSAMLING

1969 · Nr 823—825

Utkom från trycket den 30 jan. 1970

Nr 823

Lag

om ändring i lagen (1920: 796) om val till riksdagen;

given Stockholms slott den 19 december 1969.

Vi GUSTAF ADOLF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹, funnit gott att i fråga om lagen (1920: 796) om val till riksdagen förordna, dels att 47—50 §§ och 69 § 2 mom. skall upphöra att gälla, dels att 30, 33, 38—43, 45, 46, 51—52 a, 53 a, 53 c, 53 d, 53 j, 55 a, 56, 59 och 68 §§, 69 § 1 mom., 70, 72, 73, 75, 76, 83, 85 och 96 §§ skall ha nedan angiven lydelse.

Till följd härav kommer lagen att ha följande lydelse från och med den dag då denna lag träder i kraft.²

1 och 2 §§.³

3—11 §§.⁴

12—29 §§.⁵

Valkretsar.⁶

30 §.

1. För val till riksdagen indelas riket i tjugufyra valkretsar, nämligen: Stockholms stad; Stockholms läns landstingskommun; Göteborgs stad; Göteborgs och Bohus läns landstingskommun; Malmö, Hälsingborgs, Landskrona och Lunds städer; Malmöhus läns valkrets, innefattande länets landsbygd samt städerna Ystad, Trelleborg, Skanör med Falsterbo, Eslöv och Höganäs; Älvsborgs läns norra valkrets, innefattande Nordals, Sundals, Valbo, Tössbo, Vedbo, Flundre, Väne, Bjärke, Vättle, Ale, Kullings och Gäsene härad samt städerna Åmål, Vänersborg, Alingsås och Trollhättan; Älvsborgs läns södra valkrets, innefattande Ås, Kinds, Redvägs, Marks,

¹ Prop. 1969: 148, KU 50, rskr 411.

² Angående tillämpningen av vissa bestämmelser som trätt i kraft tidigare se 1968: 182 (jfr 1969: 22).

³ Paragraferna med tillhörande rubriker upphävda genom 1968: 182 (jfr 1969: 22).

⁴ Paragraferna med tillhörande rubrik upphävda genom 1937: 181.

⁵ Paragraferna med tillhörande rubrik upphävda genom 1968: 182 (jfr 1969: 22).

⁶ Rubriken »Om val till andra kammaren» upphävd genom 1968: 182 (jfr 1969: 22).

Vedens och Bollebygds härad samt städerna Borås och Ulricehamn; vart och ett av rikets övriga län.

2.¹ Antalet fasta valkretsmandat i valkretsarna fastställas av central myndighet som Konungen bestämmer (centrala valmyndigheten) före utgången av april varje år då ordinarie val till riksdagen skall hållas. Härvid tilldelas varje valkrets ett mandat för varje gång som antalet röstberättigade i valkretsen är jämnt delbart med en trehundredrationel av antalet röstberättigade i hela riket. De fasta valkretsmandat, som häfter återstå, tillföras valkretsarna i ordning efter storleken av de överskott som uppkommit vid nyssnämnda fördelning. Mellan lika överskottstal avgöres företrädet genom lottning.

Vid tillämpningen av första stycket beräknas antalet röstberättigade på grundval av uppgifterna i stommarna till mantalslängderna för året. Vid beräkningen anses såsom röstberättigad varje svensk medborgare, som uppnått nitton års ålder senast under närmast föregående kalenderår och som ej på grund av domstols förklaring är eller efter uppnådd myndighetsålder skall förbli omyndig.

3.² Påverkas valkretsarnas omfattning av beslut om ändring i länsindelningen eller den kommunala indelningen, vilket träder i kraft vid början av året efter det då ordinarie val till riksdagen hållits, skall i fråga om val till riksdagen indelningsändringen beaktas redan från och med beslutets dag.

Om valdistrikt och om valnämnd.

31 §.

1. Varje kommun skall med de undantag, som här nedan i mom. 2—3 angivas, bilda ett valdistrikt.

2. Är kommun delad i valkretsar för val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige, utgör sådan valkrets ett valdistrikt vid riksdagsmannaval, såvida icke jämlikt mom. 3 ytterligare delning i valdistrikt beslutes.

3. Kommun eller valkrets för val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige må, där så finnes lämpligt, delas i två eller flera valdistrikt för riksdagsmannaval.

32 §.

1. Förslag om indelning i valdistrikt, som i 31 § 3 mom. sägs, må väckas genom framställning hos Konungens befallningshavande av den, som är boende och vid riksdagsmannaval röstberättigad inom den kommun eller del av kommun, om vars delning i valdistrikt är fråga. Ej må framställning bifallas med mindre yttrande inhämtats från kommunalfullmäktige eller i stad stadsfullmäktige. Skall kommun på landet delas, må delar av samma by eller hemman ej utan synnerliga skäl förläggas till olika valdistrikt.

Utan föregående framställning vare Konungens befallningshavande berättigad att om indelning i valdistrikt eller ändring i redan skedd indelning förordna, sedan på landet kommunalfullmäktige och i stad stadsfullmäktige beretts tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Om ändring i distriktsindelning vare Konungens befallningshavande pliktig att i den ordning nyss sagts förordna för det fall, att så erfordras, då kommun, efter att tidigare hava indelats i valdistrikt för riksdagsmannaval, delas i valkretsar för val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige.

¹ Momentet ändrat genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

² Momentet infört genom denna lag.

Beslut angående indelning i valdistrikt skall av Konungens befallningshavande omedelbart kungöras och, där det icke på anförda besvär undanröjts, träda i tillämpning å tid, som i beslutet skall angivas.

2. Över beslut, som i 1 mom. avses, må besvär anföras i den ordning, som är bestämd för överklagande av Konungens befallningshavandes utslag i mål, vilka bedömas efter kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) och kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 (nr 50).

33 §.¹

För varje kommun skall finnas en valnämnd av fem inom kommunen boende personer, vilka utses för tre år. Ordförande i denna nämnd jämte suppleant för honom förordnas av Konungens befallningshavande före utgången av det år, då allmänna val av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige ägde rum. De fyra ledamöterna jämte lika antal suppleanter väljas under nyssnämnda år å tid, då val till befattningar inom kommunen eljest anställas. Utses ny valnämnd under annat år än nu sagts, skall valet avse allenast den tid, som återstår av löpande treårsperiod. Det åligger kommunalfullmäktiges och i stad stadsfullmäktiges ordförande att ofördröjligen om valet underrätta valnämndens ordförande samt utan lösen låta tillställa en var av de valda ledamöterna och suppleanterna i valnämnden ett utdrag av protokollet, i vad dem rör. Om de personers namn och bostad, som blivit till ordförande och suppleant för honom utsedda, låter Konungens befallningshavande i länskungörelserna årligen meddela underrättelse.

Är kommun indelad i valdistrikt, utser valnämnden för varje valdistrikt minst fyra personer att som nämndens deputerade vara valförrättare i distriktet. Valnämnden förordnar en av dem att vara ordförande och en att vara ersättare för ordföranden.

När val förrättas av deputerade skola minst tre av dem, däribland ordföranden eller hans ersättare, vara närvarande.

34 §.

I valnämnden skola minst tre vara närvarande. Äro såväl ordföranden som dennes suppleant hindrade att vara tillstädes, utser nämnden inom sig en ledamot att fullgöra vad vid sammanträdet och i anledning därav åligger ordföranden.

Såsom nämndens beslut gäller den mening, om vilken de flesta röstande sig förena, eller vid lika rösttal, den mening, ordföranden biträder.

Vid valnämndens sammanträden föres protokoll av ordföranden.

35 §.

Var och en som är röstberättigad vid val till riksdagen och ej har fyllt sextio år är skyldig att fullgöra uppdrag som ledamot eller suppleant i valnämnd eller deputerad för valnämnd, om han ej har giltigt hinder.

36 §.

Menar någon att val av ledamot eller suppleant i valnämnd icke skett i laga ordning, eller vill någon klaga däröver att av honom uppgivet hinder att fullgöra uppdrag, som avses i 35 §, icke godkänts, äge han att hos Konungens befallningshavande anförda besvär sist å femtonde dagen, i förra fallet från den dag valet hölls, och i det senare fallet från den dag, då det beslut meddelades, däri i rättelse sökes; och må över Konungens befallningshavandes utslag i sådant mål klagan ej föras.

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

Om allmän röstlängd.

37 §.

För personer som äro mantalsskrivna i riket upprättas årligen för varje valdistrikt allmän röstlängd.

Allmän röstlängd upprättas av lokal skattemyndighet.

38 §.¹

Allmän röstlängd upprättas före den 30 juni och skall efter mantalslängden för året upptaga alla invånare inom valdistriktet, vilka uppnått eller under kalenderåret uppnå en ålder av nitton år. Envar sådan person, om vilken upplysning ej vinnes, att han den 10 juni brister i något av vad lag stadgar såsom villkor för rösträtt, antecknas i längden såsom röstberättigad; dock att i fråga om den, som först under kalenderåret uppnått eller uppnår en ålder av nitton år, anmärkes, att rösträtt ej tillkommer honom förr än efter utgången av löpande kalenderår.

Närmare föreskrifter i avseende å röstlängdens upprättande, så ock om skyldighet för vederbörande myndigheter att lämna erforderliga uppgifter till införande i längden meddelas av centrala valmyndigheten.

39 §.²

Allmän röstlängd skall vara framlagd för granskning hos lokala skattemyndigheten varje vardag med undantag av lördag från och med den 6 till och med den 12 juli, eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag.

Konungens befallningshavande får bestämma att ett exemplar av röstlängden skall vara framlagt för granskning även på annat ställe än hos lokala skattemyndigheten.

40 §.²

Konungens befallningshavande skall senast den 30 juni kungöra var och när allmän röstlängd kommer att vara framlagd för granskning. Kungörelsen skall innehålla uppgift också om tiden och sättet för framställande av anmärkning mot längden och om tiden och platsen för prövning av anmärkningar. Kungörelsen skall anslås på kommunens anslagstavla och införas i ortstidningar.

41 §.³

Under år då ordinarie val till riksdagen skall förrättas skall lokala skattemyndigheten, så snart allmän röstlängd upprättats, tillställa var och en som antecknats i röstlängden som icke röstberättigad underrättelse därom och om skälen därtill. Underrättelsen skall vidare innehålla uppgift om tiden och sättet för framställande av anmärkning mot längden samt om tiden och platsen för prövning av anmärkningar. Underrättelse skall avfattas enligt formulär som centrala valmyndigheten fastställer.

Har den som antecknats som icke röstberättigad ej känd adress i riket, behöver underrättelse ej sändas till honom.

42 §.⁴

Vill någon, vilken rösträtt enligt längden ej tillkommer, för sig påstå sådan rätt, eller anser någon, att annan icke må vara däri upptagen såsom

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

² Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1967: 832.

³ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1962: 71.

⁴ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1963: 127.

röstberättigad, äger han att sina anmärkningar, skriftligen avfattade och åtföljda av de bevis han vill åberopa, ingiva till Konungens befallningshavande sist den 18 juli.

Närmare föreskrifter angående anmärknings framställande må meddelas av centrala valmyndigheten.

43 §.¹

Har någon i rätt tid gjort anmärkning däremot, att annan i röstlängden upptagits såsom röstberättigad, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen med allmänna posten sända denne underättelse härom med angivande av dagen för anmärkningens prövning. Sådan underrättelse skall avfattas enligt av centrala valmyndigheten fastställt formulär.

44 §.

Varder anmärkning ej ingiven inom föreskriven tid, kommer den ej under prövning.

45 §.²

Konungens befallningshavande prövar anmärkning mot allmän röstlängd vid offentligt sammanträde den 25 juli eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag. Sammanträdet börjar klockan sju eftermiddagen.

Sedan vid sammanträdet tillfälle lämnats till bemötande av gjorda anmärkningar med rätt för den, mot vilkens rösträtt anmärkning blivit enligt 42 § framställd, att åberopa jämväl omständigheter, som inträffat efter den 18 juli, skall Konungens befallningshavande över varje i behörig tid framställd anmärkning omedelbart eller senast dagen efter slutad förhandling avkunna beslut, som, med angivande i korthet av skälen därför, tecknas å den prövade anmärkningsskriften. I röstlängden införas de rättelser som föranledas av besluten.

Konungens befallningshavande underskriver därefter den eller de röstlängder mot vilka anmärkning framställts. Lokala skattemyndigheten förser de röstlängder, mot vilka anmärkning ej framställts inom föreskriven tid, med intyg härom.

46 §.¹

Mot Konungens befallningshavandes beslut över anmärkning mot allmän röstlängd må talan föras endast i samband med besvär över val vid vilket beslutet länt till efterrättelse.

47—50 §§.³51 §.⁴

Ej må vid klagan över beslut i fråga om anmärkning mot allmän röstlängd andra bevis gälla än de, som hos Konungens befallningshavande varit i laga ordning föredragna.

52 §.⁴

Så snart allmän röstlängd enligt 45 § tredje stycket underskrivits av Konungens befallningshavande eller försetts med intyg av lokala skatte-

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1963: 127.

² Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1964: 128.

³ Paragraferna upphävd genom denna lag. Senaste lydelse av 50 § 1966: 153.

⁴ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1967: 832.

myndigheten, länder den, om annat ej följer av 52 a § eller 53 §, till ovillkorlig efterrättelse vid riksdagsmannaval, som därefter hålles, intill dess ny röstlängd på föreskrivet sätt kommit till stånd.

52 a §.¹

Har någon till följd av uppenbart fel icke blivit upptagen såsom röstberättigad i den för granskning framlagda röstlängden och har felet ej påtalats i föreskriven ordning genom anmärkning hos Konungens befallningshavande, äger Konungens befallningshavande på ansökan av honom eller av den lokala skattemyndigheten besluta om rättelse, om den som felet rör vid anmärkningstidens utgång uppfyllde vad lag stadgar såsom villkor för rösträtt. För att kunna upptagas till prövning skall sådan ansökan hava inkommit till Konungens befallningshavande senast den 1 september det år röstlängden upprättats.

Meddelar Konungens befallningshavande beslut om rättelse enligt denna paragraf, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen underrätta lokala skattemyndigheten därom samt kungöra beslutet. Kungörelsen skall anslås på vederbörande kommuns anslagstavla och, där så kan ske, införas i ortstidningar. Det åligger lokala skattemyndigheten att genast rätta röstlängden i enlighet med beslutet. Innan detta skett, äger beslutet icke verkan.

Talan får icke föras mot beslut, varigenom ansökan om rättelse avslagits eller avisats. Över beslut om rättelse får klagan föras endast i samband med besvär över valförrättning, vid vilken beslutet tjänat till efterrättelse.

53 §.

Har på klagan, som förts i samband med besvär över valförrättning, röstlängden i någon del förklarats felaktig, skall, vare sig felaktigheten länt till förrättningens upphävande eller ej, Konungens befallningshavande i längden införa av beslutet föranledd rättelse.

Om särskild röstlängd.

53 a §.¹

För personer som ej äro mantalsskrivna i riket upprättas årligen för varje valkrets särskild röstlängd.

Särskild röstlängd upprättas av centrala valmyndigheten. Anmärkningar mot sådan röstlängd provas för varje valkrets av Konungens befallningshavande.

53 b §.

I särskild röstlängd upptages, efter ansökan, den som

1) den 30 april det år då röstlängden upprättas uppfyller de villkor som enligt lag gälla för rösträtt och

2) ej är mantalsskriven i riket men varit kyrkobokförd här någon gång under de fem kalenderår som närmast föregått det år då röstlängden upprättas.

Den som fyller nitton år det år då röstlängden upprättas upptages i denna, om hinder ej föreligger i övrigt. Därvid anmärkes dock att han blir röstberättigad först nästa kalenderår.

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1967: 832.

Framgår i anmärkningsärende att någon upphört att vara röstberättigad på grund av omständighet som inträffat efter den 30 april, skall han ej vara upptagen i särskild röstlängd.

53 c §.¹

Ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd göres skriftligen senast den 30 april hos centrala valmyndigheten.

Vid ansökan skall fogas intyg som visar att sökanden har giltigt svenskt pass och enligt passet är svensk medborgare. Intyget skall vara utfärdat av svensk beskickning eller annan svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämt eller av svensk polismyndighet samma år som röstlängden upprättas.

Inkommer ansökan för sent, upptages den ej till prövning. Detsamma gäller, om ansökningen ej är åtföljd av föreskrivet intyg om innehav av svenskt pass.

53 d §.¹

Beslut över ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd meddelas så snart det kan ske.

Den som skall upptagas i särskild röstlängd antecknas i röstlängden för den valkrets inom vilken han senast varit kyrkobokförd.

Särskild röstlängd skall vara upprättad före den 30 juni. Så snart röstlängden är färdig, sändes den till Konungens befallningshavande. Hos denne skall röstlängden vara framlagd för granskning varje vardag med undantag av lördag från och med den 6 till och med den 12 juli eller, om sistnämnda dag är en lördag eller söndag, till och med närmast följande måndag.

53 e §.

Den som vill att ändring skall göras i särskild röstlängd äger skriftligen framställa anmärkning mot röstlängden hos Konungens befallningshavande senast den 18 juli.

Inkommer anmärkning för sent, upptages den ej till prövning.

53 f §.

Anmärkning mot särskild röstlängd provas vid offentligt sammanträde den 5 augusti eller, om denna dag är en lördag eller söndag, närmast följande måndag. Sammanträdet börjar klockan sju eftermiddagen.

Vid sammanträdet eller senast dagen efter sammanträdet slut avkunnar Konungens befallningshavande beslut över varje särskild anmärkning. Beslutet antecknas på anmärkningsskriften med kort angivande av skälen.

Röstlängden rättas och underskrives av Konungens befallningshavande. Har anmärkning ej framställts mot röstlängden inom föreskriven tid, skall röstlängden förses med intyg härom.

53 g §.

Mot beslut av Konungens befallningshavande över anmärkning mot särskild röstlängd får talan föras endast i samband med besvär över valförrättning vid vilken beslutet länt till efterrättelse. I sådant mål får ej återopas bevis som ej företetts hos Konungens befallningshavande.

Har i mål som avses i första stycket röstlängden förklarats felaktig i någon del, rättar Konungens befallningshavande röstlängden i enlighet med förklaringen.

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1967: 832.

53 h §.

Särskild röstlängd länder till efterrättelse så snart den underskrivits av Konungens befallningshavande och gäller, om annat ej följer av 53 g § andra stycket, till dess ny röstlängd kommit till stånd.

När val äger rum, skall särskild röstlängd vara tillgänglig i vallokaler för det valdistrikt som Konungens befallningshavande bestämmer. Dennes beslut i frågan meddelas vid sammanträde som avses i 53 f § första stycket och antecknas på den särskilda röstlängden.

53 i §.

Granskning av röstlängd enligt 53 d § tredje stycket kungöres av Konungens befallningshavande senast den 30 juni. Sådan kungörelse skall innehålla upplysning, förutom om var och när röstlängden kommer att vara framlagd för granskning, om tiden och sättet för framställande av anmärkning mot längden och om tiden och platsen för prövning av anmärkningar mot denna. Kungörelsen skall anslås på kommunernas anslagstavlor i valkretsen och införas i en eller flera ortstidningar inom valkretsen.

Upptages sökande ej i särskild röstlängd, skall han genast underrättas om beslutet och om skälen för detta. Därvid skall han även få upplysning om vad han skall iakttaga om han vill framställa anmärkning mot röstlängden och om tiden och platsen för prövning av anmärkningar mot röstlängden.

Har anmärkning framställts i rätt tid mot att någon upptagits i särskild röstlängd, skall denne genast underrättas om innehållet i anmärkningen och om tiden och platsen för prövning av anmärkningar mot röstlängden.

53 j §.¹

Ansökan att bli upptagen i särskild röstlängd, intyg om innehav av svenskt pass samt under rättelse enligt 53 i § andra eller tredje stycket böra avfattas enligt formulär som fastställas av centrala valmyndigheten.

Blanketter till ansökan och intyg skola finnas tillgängliga hos centrala valmyndigheten samt hos svensk beskickning och annan svensk utlandsmyndighet som centrala valmyndigheten bestämmer.

Ytterligare föreskrifter för tillämpningen av bestämmelserna om särskild röstlängd meddelas av centrala valmyndigheten.

Om registrering av partibeteckningar.

54 §.

1. Parti, som ej utgör underavdelning av politisk sammanslutning och som har minst ettusen röstberättigade medlemmar, må, i den ordning och på de villkor här nedan stadgas, erhålla registrering av partibeteckning.

2. Ansökan om registrering av partibeteckning skall göras skriftligen i det departement som Konungen bestämmer. I departementet föres register över partibeteckningar. Frågor om registrering avgöras av chefen för departementet i närvaro av tre bland de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret.

3. Partibeteckning må ej registreras med mindre den tydligt skiljer sig från beteckning, som redan är registrerad eller om vilkens registrering ansökan tidigare inkommit men ännu ej prövats.

4. Registrerad partibeteckning skall avföras ur registret på ansökan av det parti, för vilket registreringen skett, eller ock efter ansökan av annat

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1967: 832.

parti, där det visas att förstnämnda parti blivit upplöst eller vid två på varandra följande val i hela riket till riksdagen icke i någon valkrets anmält kandidater på sätt i 56 § sägs.

5. Då partibeteckning registrerats eller ur registret avförts, skall kungörelse därom genom departementets försorg på sökandens bekostnad införas i allmänna tidningarna.

6. Parti, som erhållit registrering av partibeteckning, skall till registret anmäla ett ombud att utöva de befogenheter, varom i 56 § sägs.

7. När val i hela riket till riksdagen skall äga rum, skola i god tid före valet från departementet till samtliga Konungens befallningshavande översändas utdrag ur registret, upptagande varje partibeteckning som är registrerad på grund av ansökan, vilken gjorts, vid ordinarie val senast den 20 juli närmast före valet samt vid nyval på grund av förordnande enligt 108 § regeringsformen senast femte dagen efter det förordnandet givits. Vid varje beteckning skall angivas det parti, för vilket registreringen skett, samt partiets enligt 6 mom. anmälda ombud.

Anmäles till registret att nytt ombud blivit utsett, skola Konungens befallningshavande ofördröjligen underrättas om förändringen för anteckning i registerutdragen.

Om valets förberedande, kungörande och förrättande.

55 §.

1. Ordinarie val till riksdagen förrättas tredje söndagen i september. Nyval på grund av förordnande enligt 108 § regeringsformen förrättas den sön- eller helgdag som Konungen bestämmer.

Om valdag, som bestämmes av Konungen, skall postverket underrättas.

2. Annat val till riksdagen än i 1 mom. sägs förrättas å sön- eller helgdag, som Konungens befallningshavande sist fyrtionde dagen förut låter kungöra i ortstidningar; och skall postverket underrättas om valdagen.

55 a §.¹

Då val i hela riket till riksdagen skall förrättas, skall, i den mån icke centrala valmyndigheten annorledes förordnar, för envar som enligt röstlängd är röstberättigad vid valet upprättas röstkort, utvisande den röstberättigades namn, yrke eller titel, det valdistrikt där den röstberättigade äger anmäla sig till röstning, dagen för valet samt den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets den röstberättigade tillhör. Röstkort upprättas för den som är upptagen i allmän röstlängd av lokala skattemyndigheten och för den som är upptagen i särskild röstlängd av Konungens befallningshavande. Röstkort må upprättas gemensamt för riksdagsmannaval och kommunalval. Är väljaren icke röstberättigad vid samtliga val, skall förhållandet tydligt angivas å kortet.

Röstkortet skola senast å trettiofemte dagen före valdagen med posten översändas till de röstberättigade.

Då annat val till riksdagen än i första stycket sägs skall förrättas eller då röstkort förkommit, icke utsänts eller ej kommit den röstberättigade till handa, äger röstberättigad efter därom gjord framställning erhålla röstkort. Röstberättigad, som för röstning på postanstalt, hos utlandsmyndighet eller på fartyg behöver erhålla sitt röstkort innan röstkortet blivit

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

översända till de röstberättigade enligt andra stycket, äger efter framställning utfå sitt röstkort dessförinnan.

Framställning om erhållande av röstkort skall göras skriftligen eller muntligen hos den myndighet som enligt första stycket har att upprätta kortet. Vid framställningen skall uppgivas den röstberättigades fullständiga namn och födelsetid samt hemvist i den ort, där han är uppförd i allmän röstlängd, eller, om han är upptagen i särskild röstlängd, den ort i riket där han senast var kyrkobokförd. Där så begäres skall röstkortet med posten tillställas den röstberättigade. Möter för upprättande av röstkort hinder, som icke omedelbart kan delgivas sökanden, skall meddelande med angivande av hindrets art ofördröjligen översändas till honom.

Röstkort må ej utlämnas innan den röstlängd som skall gälla vid valet blivit underskriven av Konungens befallningshavande eller försedd med intyg av lokala skattemyndigheten och ej heller senare än dagen före valdagen. Röstkort som utfärdats för visst val må användas vid val, som hålles därefter, såframt röstlängden alltså är tillämplig till efterrättelse.

Närmare föreskrifter i avseende å röstkortens upprättande meddelas av centrala valmyndigheten.

56 §.

1. Då val skall förrättas, äge parti, vars partibeteckning är upptagen å det närmast före valet jämlikt 54 § 7 mom. utsända registerutdrag, för varje valkrets hos Konungens befallningshavande såsom kandidater anmäla minst fem högst femton valbara personer.

2. Anmälan skall göras skriftligen genom partiets i registerutdraget angivna ombud eller genom någon av honom därtill förordnad person samt hava inkommit sist å trettiosjunde dagen före valdagen. Vid anmälan skola fogas intyg, utvisande att envar av de anmälda kandidaterna enligt röstlängd är röstberättigad och senast valdagen uppnått myndig ålder, även som intyg av varje kandidat, att han lämnat partiet tillstånd att anmäla honom.

Giver anmälan eller därvid fogade handlingar anledning till anmärkning, skall Konungens befallningshavande därom underrätta den genom vilken anmälan skett.

Senast å femte dagen efter utgången av anmälningstiden må skedd anmälan ändras samt erforderliga intyg ingivas.

3.¹ Sedan den tid gått till ända, inom vilken kandidatanmälan må ändras, skall Konungens befallningshavande ofördröjligen företaga slutlig prövning av de inkomna anmälningarna av kandidater. Finnes någon kandidat icke vara valbar, eller är icke visat, att han lämnat partiet tillstånd att anmäla honom, skall hans namn å anmälan anses obefintligt.

Över godkända anmälningar upprättar Konungens befallningshavande en lista. Å denna uppföras partibeteckningarna i bokstavsordning och, under varje partibeteckning, de av partiet anmälda kandidaterna. Å listan utsättes även erinran om bestämmelserna i 59 § femte stycket. Formulär till listan fastställs av centrala valmyndigheten.

Över Konungens befallningshavandes beslut i ärende varom i detta mom. sägs må klagan föras allenast i samband med besvär över valet.

4.¹ Därefter utfärdar Konungens befallningshavande omedelbart kungörelse om valet, vilken anslås på kommunernas anslagstavlor och införes i ortstidningar.

¹ Momentet ändrat genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

I kungörelsen skall upptagas:

- antalet fasta valkretsmandat i valkretsen;
  - dag och tider för valet;
  - valstället för varje valdistrikt;
  - uppgift om det valdistrikt där den som är upptagen i särskild röstlängd för valkretsen äger anmäla sig till röstning;
  - den i 3 mom. omförmälda lista;
  - erinran om rätt för väljare att i vissa fall utöva rösträtt inom riket å postanstalt samt utom riket hos svensk utlandsmyndighet; samt
  - då val i hela riket till riksdagen skall förrättas, erinran om rätt för väljare att i vissa fall utöva rösträtt å svenskt fartyg i utrikes fart.
- Förrättas annat val samtidigt med riksdagsmannavalet utfärdas gemensam kungörelse om valen.

57 §.

1. Val förrättas inför valnämnden eller, om i kommun äro flera valdistrikt, inför valnämndens deputerade, varom i 33 § andra stycket sägs.

Om rätt för väljare att i vissa fall avlämna valsedel inom riket å postanstalt samt utom riket hos svensk utlandsmyndighet eller å svenskt fartyg stadgas i 70—75 §§.

2. Valet äger rum inför öppna dörrar. Ej må därvid tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen.

Det åligger de närvarande att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som valförrättaren för ordningens upprätthållande och valförrättningens behöriga fortgång finner skäl meddela. Uppstår oordning, som valförrättaren ej kan avstyra, äger han att avbryta förrättningen.

I vallokal skola finnas anslagna exemplar av denna lag samt av den i 56 § 3 mom. omförmälda lista.

58 §.

Valet skall pågå mellan klockan åtta och elva förmiddagen, mellan klockan ett och tre eftermiddagen samt mellan klockan fem och nio eftermiddagen.

Där å någon ort andra tider för valets förrättande finnas mera lämpliga, äge Konungens befallningshavande att därom på framställning av valnämnden förordna, med iakttagande att tillträde till valet skall finnas minst två timmar före klockan tre eftermiddagen, dock icke mellan klockan elva förmiddagen och klockan ett eftermiddagen, samt minst två timmar efter klockan sju eftermiddagen.

59 §.¹

Vid valet skola begagnas valsedlar av enfärgat gult papper.

Å valsedel skall finnas partibeteckning samt namn på en eller flera kandidater.

Partibeteckning bör sättas ovanför namnen. Överst på valsedeln bör angivas att valet gäller riksdagen (valbeteckning) och nederst på sedeln bör angivas vilken valkrets denna avser (valkrets-beteckning).

Namnen på kandidater skola upptagas antingen i en följd, det ena under det andra, eller ock på sätt formulär ² vid denna lag utvisar. — I förra fallet må namnen å valsedeln vara högst fyra utöver antalet fasta valkretsmandat i valkretsen. Namnen gälla själva riksdagsmannavalet samt, i den mån de därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare för avgången riksdagsman.

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 832 (jfr 1969: 22).

² Formuläret är uteslutet här.

dagsman. — I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst fyra namn utöver antalet fasta valkretsmandat i valkretsen. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva riksdagsmannavalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva riksdagsmannavalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Har å valsedel utsatts partibeteckning, som uppförts å den i 56 § 3 mom. omförmälda lista, skall, om sedeln upptager namnen i en följd, det ena under det andra, såsom första namn å sedeln, samt, om sedeln upptager särskilda efterträdarenamn, såsom första namn å dess vänstra sida upptagas namnet på någon kandidat, som å nämnda lista uppförts under den beteckningen.

Valsedel bör innehålla tydlig uppgift på den eller de utseddass namn, titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka, vem eller vilka åsyftas.

Anvisningar till vägledning för valsedels utformning meddelas av centrala valmyndigheten.

60 §.

Vid valförrättningen skola användas särskilda valkuvert. Om beskaffenheten av kuvert och tillhandahållande därav stadgas i 96 §.

Blanketter till valsedlar skola tillhandahållas i vallokalen. Särskilt utrymme, där valsedlar kunna utläggas, skall finnas anordnat antingen i anslutning till vallokalen eller, om så ej lämpligen kan ske, i denna.

I vallokalen skola till lämpligt antal finnas avskilda platser, avsedda att möjliggöra för väljare att med valhemlighetens bevarande inlägga sin valsedel i valkuvert. För sådant ändamål skola dessa platser vara inrättade med skärmar eller på annat dylikt sätt, dock så att för såväl valförrättaren som allmänheten är synligt, när en plats är upptagen. Det åligger valförrättaren att vaka över att väljares förehavande där ej må av någon kunna iakttagas.

Vid valet skall begagnas valurna för nedläggande av valkuvert. Omedelbart före röstningens början visar ordföranden de närvarande, att urnan är tom.

60 a §.

Väljare, som bor avlägset eller isolerat och på valdagen saknar möjlighet att färdas med allmänt samfärdsmedel eller icke utan avsevärd tidsspillan kan nyttja dylikt samfärdsmedel för färd till och från vallokalen, bör genom valnämndens försorg beredas möjlighet att infinna sig i vallokalen.

61 §.

Envar som anmäler sig till röstning erhåller vid valbordet ett valkuvert, försett med valbeteckning för valet. Sedan väljaren vid någon av de i 60 § omförmälda avskilda platser inlagt sin valsedel i kuvertet och tillslutit det samma, överlämnar han utan dröjsmål personligen kuvertet till ordföranden.

Väljaren skall, då han överlämnar valkuvertet, för valförrättaren uppgiva sitt fullständiga namn och sitt hemvist inom valdistriktet eller, om han är upptagen i särskild röstlängd, den ort i riket där han senast var kyrkobokförd. Sedan ordföranden förvässat sig om att väljaren är i röstlängden upptagen såsom röstberättigad vid valet och tillsett, att kuvertet är tillslutet och utan annat märke än i 96 § föreskriven ändamålsbeteckning, nedlägger

ordföranden kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn göres anteckning, att rösträtten utövats. Valkuvert, som ej är tillslutet eller som är märkt med annat kännetecken än föreskriven ändamålsbeteckning, skall ej mottagas.

Väljare, som på grund av kroppsligt fel är oförmögen att i föreskriven ordning avgiva sin röst, äger att till biträde vid röstningen anlita den han själv därtill utser.

62 §.

Äkta make äger ingiva valsedel genom andra maken. Vill make begagna denna rätt, skall valsedelsförsändelse anordnas enligt bestämmelserna i denna paragraf. Sådan försändelse må anordnas tidigast trettio dagar före valet.

För valsedelsförsändelse skall användas ett valkuvert (innerkuvert) och ett ytterkuvert, båda av särskilt slag. Om beskaffenheten av kuvert och tillhandahållande därav stadgas i 96 §. Ej må för ändamålet andra kuvert brukas.

Väljaren skall själv frivilligt inlägga sin valsedel i innerkuvertet och tillsluta detta samt i närvaro av ett vittne inlägga innerkuvertet i ytterkuvertet, vilket omedelbart därpå tillslutes av väljaren. Därefter skall väljaren på ytterkuvertet teckna förklaring på heder och samvete att vid valsedelsförsändelsens anordnande tillgått på detta sätt. Vid namnunderskriften tecknas uppgift på det valdistrikt, där väljaren äger anmäla sig till röstning, och hans hemvist inom valdistriktet eller, om han är upptagen i särskild röstlängd, den ort i riket där han senast var kyrkobokförd.

Vittnet intygar på ytterkuvertet, med angivande av dag och ort för intygets meddelande, att väljaren egenhändigt undertecknat förklaringen och att något förhållande som strider mot denna icke är känt för vittnet. Till vittne må ej tagas väljarens make, barn till väljaren eller till hans make och ej heller den som är under aderton år.

63 §.

Väljare, som till följd av sjukdom, lyte, vanförhet eller hög ålder är oförmögen att inställa sig vid valförrättningen för det valdistrikt där han är uppförd i röstlängden, äger ingiva valsedel genom den som är barn eller barnbarn till väljaren eller är väljarens fader, moder eller syskon eller är väljarens vårdare. Den som är under aderton år må dock icke anlitas här för. Vill väljaren rösta på detta sätt, skall valsedelsförsändelse anordnas enligt bestämmelserna i denna paragraf. Sådan försändelse må anordnas tidigast trettio dagar före valet.

För valsedelsförsändelse skall användas ett valkuvert (innerkuvert) och ett ytterkuvert, båda av särskilt slag. Om beskaffenheten av kuvert och tillhandahållande därav stadgas i 96 §. Ej må för ändamålet andra kuvert brukas.

Väljaren skall själv frivilligt inlägga sin valsedel i innerkuvertet och tillsluta detta samt i närvaro av den som skall ingiva valsedeln och ett vittne inlägga innerkuvertet i ytterkuvertet, vilket omedelbart därpå tillslutes av väljaren. Därefter skall väljaren på ytterkuvertet teckna förklaring på heder och samvete att han till följd av sjukdom, lyte, vanförhet eller hög ålder är oförmögen att inställa sig vid valförrättningen för sitt valdistrikt samt att vid valsedelsförsändelsens anordnande tillgått på nu angivet sätt. Vid namnunderskriften tecknas uppgift på det valdistrikt, där väljaren äger anmäla sig till röstning, och hans hemvist inom valdistriktet eller,

om han är upptagen i särskild röstlängd, den ort i riket där han senast var kyrkobokförd.

Både den som skall ingiva valsedeln och vittnet intyga på ytterkuvertet, med angivande av dag och ort för intygets meddelande, att väljaren egenhändigt undertecknat förklaringen och att något förhållande som strider mot denna icke är känt för dem. Till vittne må ej tagas väljarens make, barn till väljaren eller till hans make och ej heller den som är under åder-ton år.

64 §.

Valsedelsförsändelse som avses i 62 § avlämnas vid valförrättningen till ordföranden av väljarens make. Valsedelsförsändelse enligt 63 § avlämnas på motsvarande sätt av den som är behörig därtill och på försändelsens ytterkuvert tecknat sig såsom ingivare av väljarens valsedel.

Finnes att väljaren är röstberättigad vid valet, att ytterkuvertet är av föreskriven beskaffenhet samt att på ytterkuvertet äro tecknade förklaring av väljaren ävensom intyg i behörigt skick, och förekommer ej skälig anledning antaga, att ytterkuvertet blivit efter tillslutandet öppnat, bryter ordföranden ytterkuvertet; i annat fall skall det ej mottagas.

Är innerkuvertet av föreskriven beskaffenhet samt tillslutet och utan annat märke än i 96 § angiven ändamålsbeteckning, skall ordföranden omedelbart nedlägga kuvertet i valurnan, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn göres anteckning att rösträtten utövats.

Är innerkuvertet ej av föreskriven beskaffenhet eller ej tillslutet eller finnes på detsamma annat märke än ändamålsbeteckningen, skall det återlämnas.

65 §.

Ej må någon i annan ordning än nu är sagd utöva sin rösträtt; dock skall om rätt att i vissa fall avlämna valsedel inom riket å postanstalt samt utom riket hos svensk utlandsmyndighet eller å svenskt fartyg gälla vad i 70—75 §§ stadgas.

66 §.

Då uppehåll i valförrättningen sker, skall valurnan omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill samt därefter sättas i säkert förvar; och bör, innan förseglingen vid förrättningens fortsättande borttages, valförrättaren inför öppna dörrar förvissa sig om att sigillen äro obrutna.

67 §.

De väljare, som, då uppehåll för gudstjänst eller eljest göres i valförrättningen eller då valförrättningen skall sluta, äro tillstådes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit delta i valet, äga rätt att avlämna sina valsedlar.

68 §.

1. När alla, som vid det för valförrättningens slut fastställda klockslaget äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklarar ordföranden röstningen avslutad.

2.¹ Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som i överensstämmelse med av centrala valmyndigheten fastställt formulär och däri givna anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Jämväl räknas och upptages i pro-

¹ Momentet ändrat genom denna lag. Senaste lydelse 1944: 84.

tokollet antalet personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet. Därefter tillkännagives såväl antalet valkuvert som antalet nyssnämnda personer.

3. Sedan dessa åtgärder vidtagits, förfäres på följande sätt.

a) Valkuverten öppnas och innehållet uttages.

b) Befinnes därvid ett valkuvert vara tomt eller dess innehåll utgöras av annat eller mera än en valsedel, skall, efter det att i sistnämnda fallen innehållet återinlagts, valkuvertet inläggas i ett annat kuvert, som tillslutes. Antalet sålunda tillslutna kuvert räknas, varefter kuverten inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas, att detsamma innehåller dylika kuvert, ävensom dessas antal.

c) Förekommer anledning antaga, att valsedel, som utgjort ett valkuverts enda innehåll, är ogill, lägges sedeln åsido. Antalet sålunda åsidolagda valsedlar räknas, varefter sedlarna inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas, att detsamma innehåller dylika valsedlar, ävensom dessas antal.

d) De valsedlar, vilka icke enligt bestämmelserna under b) och c) återinlagts i sina valkuvert eller lagts åsido, ordnas i grupper sålunda, att sedlar, vilka äro likalydande med avseende å partibeteckning, sammanföras i en grupp. Antalet valsedlar i varje grupp räknas, varefter sedlarna i varje grupp för sig inläggas i ett eller flera omslag. Å varje omslag antecknas de innehållda valsedlarnas partibeteckning samt antal.

e) De omslag, varom i b)—d) förmäles, skola, utöver ovan föreskrivna anteckningar, förse med anteckning, utvisande valdistriktet där förrättningen äger rum. Omslagen skola vara av hållfast beskaffenhet samt omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill, vilka sigill avtryckas å protokollet.

4. I protokollet skall, utöver vad i 2 mom. sagts, ytterligare antecknas:

a) antalet valkuvert, vilka enligt bestämmelserna i 3 mom. b) innesluts i andra kuvert, jämte antalet omslag, vari dessa kuvert inlagts;

b) antalet valsedlar, vilka enligt bestämmelserna i 3 mom. c) lagts åsido, jämte antalet omslag, vari dessa sedlar inlagts;

c) antalet valsedlar i varje sådan grupp, som avses i 3 mom. d), samt gruppens partibeteckning jämte antalet omslag, vari gruppens sedlar inlagts.

5. Förrättningen skall utan avbrott bringas till slut. Förrättningen må ej uppehållas av åtgärd som skall vidtagas i samband med annat val som hållits samtidigt med valet till riksdagen.

69 §.¹

1.² Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, förklarar valförrättningen avslutad.

Valförrättaren skall därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande insända dels de förseglade omslag, som avses i 68 § 3 mom., dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med posten, skall försändelsen anordnas som värdepost.

¹ 2 mom. upphävt genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

² Momentet ändrat genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

**Om rätt för väljare att i vissa fall avlämna valsedel å postanstalt,
hos svensk utlandsmyndighet eller å fartyg.**

70 §.¹

Röstberättigad, som på grund av vistelse utom riket eller på annan ort inom riket eller av annat skäl är förhindrad att rösta på valdagen i vallokalen för det valdistrikt där han är uppförd i röstlängd, får rösta på postanstalt inom riket, hos svensk utlandsmyndighet eller på svenskt fartyg i utrikes fart. Röstning på fartyg anordnas endast när val till riksdagen förrättas i hela riket.

Centrala valmyndigheten bestämmer hos vilka svenska utlandsmyndigheter och, efter framställning, på vilka svenska fartyg i utrikes fart som röstmottagning skall anordnas. Centrala valmyndigheten meddelar närmare bestämmelser om framställning som nyss nämnts.

Rätt att rösta på fartyg tillkommer endast den som tillhör fartygets besättning eller annan personal på fartyget eller som är passagerare på fartyget.

71 §.

Väljare, som avlämnar valsedel enligt 70 §, skall innehava röstkort. Vid röstmottagning å fartyg må dock den, som innehar sjöfartsbok, avlämna valsedel, ehuru han icke kan förete röstkort.

Väljare, som ej är för röstmottagaren känd, skall styrka sin identitet.

72 §.²

Röstmottagare är inom riket den postfunktionär, som enligt av postverket meddelade föreskrifter därtill utses, samt utom riket utlandsmyndighetens chef eller fartygets befälhavare eller den någon av dem i sitt ställe sätter.

Röstmottagning på postanstalt skall äga rum från och med trettonde dagen före valdagen till och med valdagen. Röstmottagning hos utlandsmyndighet skall äga rum från och med trettonde dagen och röstmottagning på fartyg från och med fyrtiofemte dagen före valdagen till dess avgivna valsedlar, enligt vad i 75 § sägs, skola insändas till centrala valmyndigheten eller översändas till svensk utlandsmyndighet för vidarebefordran till centrala valmyndigheten.

Röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock minst en timme före klockan elva förmiddagen och en timme efter klockan ett eftermiddagen. Inrättas med anledning av valet postanstalt vid sjukhus, ålderdomshem, fångvårdsanstalt eller liknande vårdinrättning eller vårdanstalt, äger röstmottagning där rum på tid som postverket bestämmer efter samråd med vårdinrättningens eller vårdanstaltens ledning. Sådan postanstalt får inrättas för röstmottagning på valdagen eller, om särskilda skäl föreligga, för röstmottagning på dag före valdagen, dock tidigast sjunde dagen före valdagen. Finnas inom en ort flera postanstalter, får centrala valmyndigheten på förslag av postverket bestämma att röstmottagning skall äga rum endast på någon eller några av dessa.

De väljare, som, då röstmottagning skall sluta, äro tillstädes i röstningslokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därintill men ej då hunnit utöva sin rösträtt, äga rätt att avlämna sina valsedlar.

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

² Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1967: 832.

Ej må å postanstalt, då röstmottagning äger rum, tal hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas.

Å postanstalt skall finnas exemplar av denna lag.

Där röstmottagning skall äga rum hos utlandsmyndighet, skall chefen för utlandsmyndigheten utfärda kungörelse angående dagar och tider samt ställe för röstmottagningen. Kungörelsen skall genom anslag samt, där så ske kan, även på annat lämpligt sätt bringas till kännedom.

Där röstmottagning skall äga rum å fartyg, skall fartygets befälhavare bestämma dagar och tider samt ställe å fartyget för röstmottagningen. Vad befälhavaren härutinnan bestämt skall genom anslag eller på annat lämpligt sätt bringas till de ombordvarandes kännedom.

73 §.¹

Vid röstningen skola användas sådana valkuvert, som avses i 60 §, samt särskilda ytterkuvert, å vilka röstkortets uppgifter skola kunna ifyllas. Om beskaffenheten av kuvert och tillhandahållande därav stadgas i 96 §.

Väljaren skall med ledning av röstkortet ifylla ytterkuvertet. Väljare, som enligt 71 § avlämnar valsedel utan att innehava röstkort, skall på lämplig plats å ytterkuvertet teckna uppgift om fullständigt namn, yrke eller titel, födelsetid, födelsennummer, om detta är för honom känt, mantalsskrivningsort samt bostads- och postadress. Är väljaren upptagen i särskild röstlängd, skall han i stället för mantalsskrivningsort uppgiva senaste kyrkobokföringsort här i riket.

Väljaren skall personligen inställa sig hos röstmottagaren. Han skall därvid förete sitt röstkort. I fall, där röstkort jämlikt 71 § icke erfordras, skall väljaren, om han icke innehar röstkort, i stället uppvisa sin sjöfartsbok. Väljaren avlämnar ytterkuvertet vederbörligen ifyllt sedan han å detsamma inför röstmottagaren tecknat sitt namn.

Finnes ytterkuvertet vara i behörig ordning ifyllt och föreligger ej anledning antaga, att väljaren är annan än den röstkortet eller sjöfartsboken avser, erhåller väljaren av röstmottagaren ett valkuvert, försett med valbeteckning för valet.

Väljaren skall å plats i röstningslokalen, där hans förehavande ej må av någon kunna iakttagas, eller i anvisat enrum inlägga sin valsedel i valkuvertet och tillsluta detsamma, varefter han överlämnar det till röstmottagaren.

Är valkuvertet tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning, mottages detsamma; i annat fall skall det ej mottagas. Röstmottagaren inlägger i väljarens närvaro mottaget valkuvert i ytterkuvertet, tillsluter ytterkuvertet samt antecknar därå orten och dagen för avlämnandet.

I sammanhang härmed antecknas väljarens namn samt den Konungens befallningshavande, som enligt vad känt är skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets väljaren tillhör, å en särskild förteckning, vilken föres enligt av centrala valmyndigheten fastställt formulär.

74 §.

Äkta make, vilken röstar i den ordning som i 70 § sägs, äger därvid även för andra maken avgiva valsedel avseende samma val eller annat val som äger rum samtidigt. För sådant fall skall valsedelsförsändelse anordnas på sätt och inom tid som i 62 § sägs.

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

Äkta make, som vill avgiva valsedel för andra maken jämlikt denna paragraf, skall förete röstkort för denna make samt avlämna valsedelsförsändelsen jämte ytterkuvert ifyllt i enlighet med uppgifterna å röstkortet. Här jämte skall han å ytterkuvertet teckna försäkran, att han är äkta make till den, som anordnat försändelsen.

Finnes att ytterkuvertet är i behörig ordning ifyllt samt att valsedelsförsändelsen är i behörigt skick och tillsluten, mottages försändelsen; i annat fall skall den ej mottagas. Röstmottagaren inlägger i avlämnarens närvaro mottagen försändelse i ytterkuvertet, tillsluter ytterkuvertet samt antecknar därå orten och dagen för avlämnandet.

I sammanhang härmed antecknas väljarens namn samt den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkning för den valkrets väljaren tillhör, å den i 73 § omnämnda förteckning.

75 §.¹

Röstmottagare inom riket skall översända ytterkuvert, vari valkuvert eller valsedelsförsändelse inlagts, till den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkningen.

Röstmottagare utom riket skall översända nämnda ytterkuvert till centrala valmyndigheten; dock må röstmottagare å fartyg i stället översända kuverten till svensk beskickning eller annan svensk utlandsmyndighet, som centrala valmyndigheten bestämmer, för vidarebefordran till centrala valmyndigheten. Ytterkuverten skola vara inlagda i omslag och skall, där ytterkuverten sändas med post, försändelsen anordnas som värdepost. Översändandet skall ske i så god tid, att kuverten kunna beräknas vara centrala valmyndigheten till handa sist klockan tolv dagen före valdagen.

Ytterkuvert, som från röstmottagare utom riket inkommit till centrala valmyndigheten, skall införas i särskild förteckning samt snarast möjligt med posten vidarebefordras till den Konungens befallningshavande, som skall verkställa röstsammanräkningen.

Ytterkuvert, som från röstmottagare inkommit till den Konungens befallningshavande, som har att verkställa röstsammanräkningen, skola numreras i löpande följd. Efter varje tillfälle, då ytterkuvert numrerats, skall antalet antecknas i särskilt protokoll. Kuverten skola förvaras under lås.

Om rösternas sammanräknande, mandatens fördelning och valets avslutande.

76 §.²

Sammanräkning av avgivna röster verkställs av Konungens befallningshavande för varje valkrets å tid och ställe, som Konungens befallningshavande bestämmer. Sammanräkning verkställs vid offentlig förrättning, som skall påbörjas så snart ske kan.

Vid förrättningen prövar Konungens befallningshavande valsedlarnas giltighet och bestämmer ordningen mellan namnen på valsedlarna för varje parti.

Om förrättningen utfärdas kungörelse med uppgift i förekommande fall om den ordningsföljd vari sammanräkningen, därest hinder icke möter, kommer att företagas för olika val. Sådan kungörelse skall senast dagen före förrättningens början anslås offentligen och införas i ortstidningar.

Det åligger Konungens befallningshavande att före förrättningen tillse, att valprotokoll, röstlängd och omslag, som avses i 68 § 3 mom., inkomma

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1967: 832.

² Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

från samtliga de valdistrikt, vilkas röster skola sammanräknas, samt, där så ej sker, från försumlig valförrättare infordra vad som fattas. Konungens befallningshavande verkställer även förberedande granskning av nämnda handlingar. Befinnes dessa därvid icke vara i behörigt skick, införskaffar Konungens befallningshavande, där så prövas nödigt, på lämpligt sätt erforderliga upplysningar rörande anledningen härtill.

77 §.

1. Å utsatt tid och ställe verkställs sammanräkningen inför öppna dörrar.

2. Hava ytterkuvert inkommit från röstmottagare, räknas kuverten, och antalet jämföres med det över sådana kuvert förda protokollet.

Inkomma ytterkuvert efter sammanräkningens början, lämnas dessa orubade, och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet.

3. Därefter granskas ytterkuverten och därpå tecknade uppgifter. Förekommer skälig anledning antaga, att ytterkuvertet blivit efter tillslutandet öppnat, eller finnas flera ytterkuvert härröra från samma väljare, lämnas dessa ytterkuvert orubade, och däri inneslutna valsedlar inverka ej på valet. Lag samma vare, dels då väljaren icke är upptagen såsom röstberättigad i allmän röstlängd för det valdistrikt som angivits på ytterkuvertet, eller, om väljaren jämlikt 71 § avlämnat valsedel utan att innehava röstkort, i allmän röstlängd för valdistrikt å den mantalsskrivningsort som angivits på ytterkuvertet, eller, om väljaren enligt anteckning på ytterkuvertet är upptagen i särskild röstlängd, i den särskilda röstlängden för valkretsen, dels ock då väljaren utövat sin rösträtt vid valförrättningen.

Övriga ytterkuvert brytas, varefter valkuverten och valsedelsförsändelserna uttagas och granskas. Därvid tillses, att valkuvert eller försändelses ytterkuvert är av föreskriven beskaffenhet och tillslutet, att valkuvertet är utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning samt att å försändelsens ytterkuvert äro tecknade förklaring av väljaren ävensom vittnesintyg i behörigt skick. Förekommer ej skälig anledning antaga, att försändelsens ytterkuvert blivit efter tillslutandet öppnat, brytes detta, varefter tillses, att försändelsens innerkuvert är av föreskriven beskaffenhet samt tillslutet och utan annat märke än föreskriven ändamålsbeteckning. Finnas nämnda villkor uppfyllda, nedlägges valkuvertet eller försändelsens innerkuvert i en urna, i sammanhang varmed i röstlängden vid väljarens namn antecknas, att rösträtten utövats. I annat fall lägges kuvertet orubbade åsido såsom ogilt.

4. Valprotokollen uppläses, därest så påkallas, samt granskas. Sigillen å omslagen jämföras med de sigill, som äro avtryckta å protokollen, varefter omslagen brytas.

78 §.

Efter det de kuvert, som nedlagts i en urna, uttagits ur denna, uttagas valsedlarna ur dessa kuvert och ur de från valförrättarna insända valkuverten. De sålunda uttagna valsedlarna jämte de från valförrättarna insända valsedlarna granskas, varefter Konungens befallningshavande prövar valsedlarnas giltighet och meddelar de beslut, vartill valsedlarna och protokollen, med hänsyn jämväl till enligt 76 § sista stycket inhämtade upplysningar, må giva anledning. Hava avgivna valsedlar icke förvarats på föreskrivet sätt, skola de förklaras ogilla, såframt ej skälig anledning förekommer till antagande, att obehörig åtgärd icke vidtagits med valsedlarna.

79 §.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än enfärgat gult papper; dock skall, om valsedel har den färg som föreskrivits för annat val vilket förrättats samtidigt, denna avvikelse icke föranleda att sedeln blir ogiltig;

å vilken finnes något kännetecken, som uppenbarligen blivit med avsikt där anbragt;

vilken saknar partibeteckning eller upptager mer än en partibeteckning; vilken icke upptager något giltigt namn; dock att då samtliga namn skola av anledning, som i 80 § andra stycket sägs, anses såsom obefintliga, valsedeln likväl skall tillgodoräknas det parti vars partibeteckning den bär.

Finnes i ett valkuvert mer än en valsedel, äro valsedlarna ogiltiga. Innehåller valkuvertet två eller tre valsedlar och bära alla samma partibeteckning, skall dock en valsedel tillgodoräknas det angivna partiet. De på valsedeln upptagna namnen anses som obefintliga.

80 §.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt.

Är å valsedel utsatt partibeteckning, som uppförts å den i 56 § 3 mom. omförmälda lista, men har icke å sedeln, om den upptager namnen i en följd, det ena under det andra, såsom första namn, samt, om sedeln upptager särskilda efterträdarnamn, såsom första namn å dess vänstra sida upptagits namnet på någon kandidat, som å nämnda lista uppförts under den beteckningen, anses samtliga namn å valsedeln såsom obefintliga. Vid bedömandet av vilket namn som skall anses som det första skall hänsyn icke tagas till namn, som enligt första stycket är att betrakta såsom obefintligt.

Återstår efter tillämpning av vad i första stycket sägs å valsedel flera namn för själva riksdagsmannavalet än som enligt 59 § är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt riksdagsman, flera än två, anses det eller de sista övertaliga namnen såsom obefintliga.

För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva riksdagsmannavalet, anses såsom obefintligt.

81 §.

1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, bestämmes i erforderlig utsträckning genom särskilda sammanräkningar för varje parti ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordning.

3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dess rösttal delas med det tal, som motsvarar den del gruppen tagit i besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

4. Bråktal, som uppkommer vid delning beräknas med två decimaler. Den sista decimalsiffran får ej höjas.

5. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

82 §.¹83 §.²

Vid rösternas sammanräknande användas av centrala valmyndigheten fastställda blanketter med anvisningar, och låte Konungens befallningshavande vid förrättningen föra protokoll enligt formulär, som fastställas av centrala valmyndigheten.

Samtliga valsedlar inläggas, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

Kan förrättningen icke bringas till slut på en dag eller blir det eljest nödvändigt att uppskjuta eller avbryta densamma, skola alla valsedlar inläggas i omslag, vilka förseglas under minst två närvarandes sigill. Dessa omslag jämte andra till valet hörande handlingar skola därefter läggas i säkert förvar. Förrättningen må ej återupptagas, innan de närvarande förvässat sig om att de åsatta sigillerna äro obrutna.

84 §.

Resultatet av sammanräkningen kungöres omedelbart genom uppläsning av protokollet. Med denna uppläsning är förrättningen avslutad. Protokollet tillställs ofördröjligen centrala valmyndigheten.

¹ Paragrafen upphävd genom 1968: 182 (jfr 1969: 22).

² Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

85 §.¹

1. Mandaten i riksdagen fördelas av centrala valmyndigheten på grundval av sammanräkningsprotokollen och med tillämpning av 16—19 §§ riksdagsordningen. Myndigheten fastställer även vilka personer som skola erhålla mandaten.

Har i en valkrets ordning enligt 81 § icke bestämts mellan tillräckligt många namn för att de mandat som ett parti erhållit i valkretsen skall kunna besättas med kandidater, skall Konungens befallningshavande på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning, som kungöres enligt 76 §, återupptaga sammanräkningen för att bestämma ytterligare namn i ordningen.

2. Har enligt sammanräkningsprotokoll samma kandidat fått plats i ordning enligt 81 § i mer än en valkrets eller för mer än ett parti och skulle han till följd därav erhålla mandat i mer än en valkrets eller för mer än ett parti, skall han tillträda det mandat, för vilket hans jämförelsetal är störst. Mellan lika jämförelsetal avgöres företrädet genom lottning. Vid fastställandet av vem som skall erhålla mandat, som han ej tillträder, anses det som om han ej varit kandidat vid valet.

3. Centrala valmyndigheten tillkännagiver ofördröjligen valets utgång genom kungörelse i allmänna tidningarna. Genom kungörelsens införande är valet avslutat. Måste centrala valmyndighetens förrättning enligt denna paragraf uppskjutas eller avbrytas, skola sammanräkningsprotokollen från valkretsarna och övriga handlingar som röra valet läggas i säkert förvar. Efter förrättningens slut skola de handlingar som röra valet förvaras till utgången av den tid valet gäller.

86 §.

Fullmakt för riksdagsledamot utfärdas av centrala valmyndigheten. Sådan fullmakt skall hava följande lydelse:

N. N. "har för en tid av tre år, räknade från och med den 1 januari ... (år)" (eller om valet hållits på grund av förordnande enligt 108 § regeringsformen: "för tiden till den 1 januari ... /år/"); "utsetts till ledamot av riksdagen för ... (partiets namn) i ... (valkretsens namn) varom detta länder till bevis och fullmakt." Ort och tid.

87 §.

1. Har någon, som blivit vald till riksdagsman, av sagt sig uppdraget eller eljest avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit vald, då skall Konungens befallningshavande ofördröjligen vid offentlig förrättning, varom senast dagen förut kungörelse anslås offentligen och införes i ortstidningar, verkställa ny röstsammanräkning inom det parti, för vilket den avgångne blivit vald.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för den avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till riksdagsman, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn, som står främst av de för den avgångne riksdagsmannen särskilt upptagna efterträdarenamnen, eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva riksdagsmannavalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenam-

¹ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22). Ändringen innebär att 4 mom. upphävs.

nen å sedeln. Den som fått högsta rösttalet skall intaga den avgångnes plats i ordningen. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Vid förrättning för ny sammanräkning skall Konungens befallningshavande i protokoll upptaga de föreliggande omständigheterna och angiva vem som skall intaga den avgångnes plats i ordningen. Efter sammanräkningens avslutande skall protokollet uppläsa och valsedlarna åter inläggas under försegling. Protokollet tillställs ofördröjligen centrala valmyndigheten.

2. Lag samma vare, där riksdagsman, som blivit utsedd efter sammanräkning enligt 1 mom., avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd. Vid den nya sammanräkningen skall såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, som gällde för den först avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen.

88 §.

1. Finnes i fall, som avses i 87 §, icke på valsedlarna namn på någon kandidat, som kan intaga den avgångnes plats i ordningen, skall detta angivas i protokollet över förrättningen. Det ankommer i sådant fall på centrala valmyndigheten att med tillämpning av 18 § riksdagsordningen flytta mandatet till annan valkrets. Mandatet tillfaller där den, som vid själva riksdagsmannavalet stått närmast i tur att erhålla mandat. Kan mandatet icke besättas i någon valkrets, skall det vara obesatt under återstoden av valperioden.

Om det behöves för tillämpning av föreskrifterna i första stycket, skall Konungens befallningshavande på anmodan av centrala valmyndigheten vid ny förrättning, som kungöres på sätt i 76 § sägs, återupptaga sammanräkningen för att fastställa ordning mellan de namn å partis valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet.

Bestämmelserna i första och andra styckena äga tillämpning även när fel, som på besvär över den omedelbara utgången av valet förklarats ha förekommit, är sådant att det ej kan avgöras, vem som i valkretsen bör intaga den avgångnes plats i ordningen.

2. Avgår riksdagsman, som utsetts enligt denna paragraf, före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd, anses han vid tillämpning av 87 § ha blivit vald vid själva riksdagsmannavalet.

89 §.

Sedan ny ledamot utsetts i avgången ledamots ställe eller det fastställts att ny ledamot icke kunnat utses, utfärdar centrala valmyndigheten kungörelse därom i allmänna tidningarna. Har ny ledamot utsetts, utfärdar myndigheten omedelbart fullmakt för honom.

Fullmakt för ledamot av riksdagen som utsetts i avgången ledamots ställe skall vara av följande lydelse:

"Sedan" N. N. "utsetts till ledamot av riksdagen för ... (partiets namn) i ... (valkretsens namn) för en tid av tre år, räknade från och med den 1 januari ... (år)" (eller om den avgångne utsetts först efter treårsperiodens början: "för tiden till den 1 januari ... /år/"), "men detta mandat blivit ledigt, har efter ny sammanräkning" (eller om 88 § tillämpats: "efter flyttning av mandatet till ... /valkretsens namn/") N. N. "utsetts att inträda som ledamot av riksdagen på det lediga mandatet för tiden till den 1 januari ... (år)" (eller om förrättningen hållits före treårsperiodens början: "för samma tid"); "varom detta länder till bevis och fullmakt." Ort och tid.

Allmänna bestämmelser.

90 och 90 a §§.¹91 §.²

92 §.

Besvär över val till riksdagen ställas till Konungen och skola vid äventyr av talans förlust ha inkommit till centrala valmyndigheten inom tio dagar från den dag då kungörelse om valets utgång intogs i allmänna tidningarna. Så snart besvär inkommit, översändes avskrift av besvären till Konungens befallningshavande med anmodan att skyndsamt inkomma med yttrande över besvären till Konungen. Efter besvärstidens utgång kungör centrala valmyndigheten skyndsamt samtliga inkomna besvär i allmänna tidningarna. Därvid utsättes viss kort tid, inom vilken förklaring över besvären må avgivas till myndigheten. Efter utgången av förklarings tiden insänder myndigheten ofördröjligen besvärshandlingarna och inkomna förklaringar till Konungen.

Den som vill anföra besvär äger inom tre dagar efter begäran därom erhålla utdrag av protokoll hos Konungens befallningshavande eller av sådan handling hos centrala valmyndigheten som visar hur fördelningen av mandaten i riksdagen har skett.

93 §.

I de ärenden rörande val till riksdagen, varom i denna lag förmäles, må det vara envar tillåtet att, under iakttagande av behörig tid och ordning, på eget äventyr till myndighet insända handlingar i betalt brev med allmänna posten.

94 §.³

95 §.

Valnämnden åligger ombesörja, att de anordningar, som avses i 60 §, ordentligen verkställas.

Kostnaden för de anordningar, som avses i 60 § och 60 a §, och för kungörande, som åligger valnämndens ordförande, skall gäldas av kommunerna, vilka jämväl hava att tillhandahålla lämpliga vallokaler.

Röstmottagare å fartyg är berättigad att i den ordning Konungen bestämmer utfå ersättning av statsverket för nödiga utgifter för uppdragets fullgörande.

96 §.⁴

Kuvert, varom förmäles i 60, 62, 63 och 73 §§, skola vara av ogenomskinligt papper samt, vad varje särskilt slag angår, lika till storlek och beskaffenhet. Kuverten skola vara försedda med ändamålsbeteckning enligt av centrala valmyndigheten fastställda formulär. Kuverten skola tillverkas endast genom statsverkets försorg samt på dess bekostnad tillhandahållas valnämnden. Kuvert som avses i 60, 62 och 73 §§ tillställas på statsverkets bekostnad även röstmottagare. I 62 och 63 §§ omnämnda kuvert ävensom ytterkuvert som avses i 73 § skola på statsverkets bekostnad tillhandahållas jämväl i riksdagen representerat parti.

I 62 och 63 §§ omnämnda kuvert och ytterkuvert som avses i 73 § skola i god tid före valet finnas tillgängliga hos valnämnden ävensom hos de

¹ Paragraferna upphävida genom 1963: 127.

² Paragrafen upphävd genom 1968: 182 (jfr 1969: 22).

³ Paragrafen upphävd genom 1964: 128.

⁴ Paragrafen ändrad genom denna lag. Senaste lydelse 1968: 182 (jfr 1969: 22).

tjänstemän eller andra personer, åt vilka valnämnden uppdrager att i sådant hänseende tillhandagå väljarna. Nyssnämnda ytterkuvert skola inom samma tid härjämte finnas tillgängliga å postanstalt samt hos svensk beskickning eller annan svensk utlandsmyndighet, som centrala valmyndigheten bestämmer, eller å svenskt fartyg, där röstmottagning äger rum.

Det åligger envar, som i utövning av ämbete, tjänst eller offentligt uppdrag omhänderhar valkuvert, som avses i 60 §, att tillse, att kuverten icke utlämnas i annan ordning än i 61 och 73 §§ sägs.

Blanketter till valsedlar ävensom sådana ytterkuvert och omslag, som avses i 68 § 3 mom., skola på statsverkets bekostnad tillhandahållas valnämnden.

97 §.

Papper för framställning av valsedlar för val till riksdagen tillhandahålles kostnadsfritt av statsverket enligt de närmare bestämmelser som meddelas av Konungen.

I riksdagen representerat parti erhåller dessutom i den omfattning och ordning som Konungen bestämmer gottgörelse av statsverket för kostnader för iordningställande av sådana valsedlar.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Före den 1 januari 1971 skall de nya bestämmelserna dock tillämpas endast i fråga om val för tid efter utgången av år 1970 samt vid upprättandet av röstlängd och fastställandet av antalet fasta valkretsmandat i valkretsarna år 1970.

Tjänstgöringstiden för ordförande, ledamöter och suppleanter i valnämnd upphör vid utgången av år 1970. Ny ordförande samt nya ledamöter och suppleanter skall utses enligt de nya bestämmelserna år 1970.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 19 december 1969.

GUSTAF ADOLF

(L. S.)

(Justitiedepartementet)

LENNART GEIJER